

Oponentský posudek práce Zuzany Šretr Rosenbergové s názvem Genderová analýza románu Michala Viewegha: Biomanželka

Studentka si pro svou diplomovou práci zvolila analýzu románu Michala Viewegha Biomanželka a v úvodní části vhodně popisuje svou motivaci a rozhodnutí. Z celého textu je patrný zájem o danou tematiku i o literaturu samotnou, studentka si při psaní dala evidentně záležet jak s výběrem literatury, tak s její interpretací a nakonec i se samotnou stylistikou.

Diplomová práce přesto vykazuje několik základních nedostatků, které jsou zřejmě výsledkem nikoli nedbalosti, ale do určité míry podcenění složitosti zvoleného způsobu analýzy; dále pak některými metodologickými nedotaženostmi a především neumělým způsobem sestavit jasnou strukturu práce i samotné analýzy. K jednotlivým problémům se teď vyjádřím konkrétně. Autorka si především v úvodu práce nestanovuje výzkumné otázky, což předem limituje výsledek její analýzy. V závěrečné kapitole se pak na ně odvolává s tím, že je zodpoví, nicméně protože ve skutečnosti neexistují, je těžké posoudit, zda na ně odpovídá. V rámci textu, který označuje za teoretickou a metodologickou část, se objevují parciální výzkumné cíle, zmíněné v rámci jednotlivých podkapitol, ale jejich přesné formulování chybí. Nezbyvá proto, než se spokojit s tím, že autorka, jak sama uvádí, provede „genderovou analýzu“, pročez přesnější popis chybí, z předchozího textu se dá odvodit, že má zřejmě na mysli textovou analýzu, a dále „genderovou analýzu archetypů“ (str. 4). Autorka ještě zmiňuje „metodu vzdorného čtení“ (str. 13), kterou však charakterizuje spíše jako způsob interpretace textu, nikoli jeho analýzy. V tomto smyslu tedy chybí stanovení některých základních kategorií, které by autorce velmi pomohly, neboť dále v práci se ukazuje, že toto zmatení, započaté v metodologii, se odráží i ve zbytku práce.

Co se týče teoretické části, autorka evidentně nastudovala dostatek vhodné literatury a projevila schopnost ji pochopit a vhodně interpretovat. Slabší částí této kapitoly je ovšem způsob jejich propojení a – minimálně – vedení jasného a srozumitelného dialogu mezi nimi. Autorka spíše eklekticky skládá a sešívá jednotlivé parafráze, přičemž se dopouští zmatečného míchání esencialistických a konstruktivistických argumentací. Byť tedy sama uvádí, že se „vymezuje proti esencialismu“, po přečtení teoretické a metodologické kapitoly jsem zůstala bezradná nad způsobem, jak bude autorka zmíněné analýzy provádět a které z „nakousnutých“ teoretických konceptů jsou pro ni těmi zásadními. Některá z témat zůstala ve velmi okleštěné podobě, například samo o sobě rozsáhlé téma moci (byť je uvedeno, že se jedná konkrétně o moc v rodičích), je zredukováno na jednu stranu.

Na základě výše uvedeného musí být patrné, že část, věnovaná analýze, byť pečlivě

provedené a napsané čtivým způsobem, je velmi chaotická. Kromě toho – protože se neopírá o žádné jasně stanovené kategorie, například empirické kategorie žen a mužů – působí spíše esejisticky a částečně nahodile. Hlavní problém spočívá v tom, že autorka spíše dohledává důkazy pro svá tvrzení, namísto aby předložený materiál podrobila důkladnému rozboru. Přitom skutečnost, že si vhodně zvolila pouze jednu knihu, přímo slibuje možnost jít skutečně do hloubky a nevybírat pouze příklady pro předem zvolenou argumentační linii. Analyzovaný materiál přitom ambivalencí, vhodnou k analýze, přímo vyzývá. Autorka uvádí pro svůj argument „umlčování žen“ to, že o jedné z hlavních hrdinek (Hedvika) je pouze vyprávěno, nicméně nebere v potaz skutečnost, že je o ní vyprávěno jinou ženou – stejně jako o hlavním hrdinovi (Mojmír). Tvrzení, že „Hedvika je v románu pouze proto, aby dokreslila a doplnila Mojmírov příběh“ (str. 33) je tak minimálně nepřesné. Pokud příběh vypráví třetí postava, nabízí se jako první představa, že jsou referenty zmíněná hrdinka stejně jako hrdina, byť se vypravěčka zaměřuje na jednoho z nich.

Podobných rozporů je analytická část plná. Autorka pomíjí například i skutečnost, o jaký žánr se jedná (příčemž nechci v žádném případě tvrdit, že vtipem se dá omluvit každé nekorektní jednání či prohlášení), takže se při čtení analýzy opakovaně nabízí otázka, proti komu je namířena kritika a kdo je vlastně tím vysmívaným/zesměšňovaným. Autorka zřejmě nepostřehla, že by mohlo dojít i k této interpretaci její analýzy, což měla naopak reflektovat a do textu zapracovat. Některé z témat se pak jeví jako podružná, naopak zajímavý je v textu poněkud zkrácený rozbor ostatních mužských a ženských postav, z nichž některé vyznívají minimálně méně tradičně než hlavní hrdinka a hrdina.

Spíše než podrobný rozbor různých archetypů by mi v rámci práce připadal užitečný rozbor užitých jazykových prostředků a autorského stylu.

Co se týče stylistiky a úpravy, je práce psaná přehledně a čtivě, vyskytuje se v ní minimum chyb. Při uvádění zdrojů by autorka měla být důslednější v datování jednotlivých prací (zde se objevují nepřesnosti) a někteří autoři jsou zde jaksi nevhodně a navíc (například Jacques Derrida).

Navzdory výše uvedené kritice oceňuji úsilí, které autorka věnovala přípravě a realizaci diplomové práce, z textu číší její entuziasmus a velmi sympatické zaujetí pro zvolené téma.

Na základě výše uvedeného práci doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení stupněm dobře.